

## Naša revolucija ostaja takšna, kakršna je bila – Titova

*(Govor predsednika predsedstva SFRJ Lazarja Koliševskega pred grobnico, 8. maja 1980)*

Za delavski razred, za vse delovne ljudi in občane, za Zvezo komunistov Jugoslavije, za našo mladino in pripadnike oboroženih sil po vsej naši socialistični samoupravni skupnosti je prišel zdaj najbolj boleči trenutek, trenutek slovesa od tovariša Tita.

Dneve in dneve so, dragi tovariš Tito, milijoni naših ljudi nemo, z največjim strahom, vendar z velikim upanjem spremljali tvoj zadnji boj. Iz globine svojih src so želeli, da tudi tokrat zmagaš. Do zadnjega tvojega diha so verjeli v čudež, v nemogoče. Nikoli se nisi umikal pred silami zla. Upognil si se šele pred neizprosnimi zakoni narave, po skoraj devetih desetletjih življenja, polnega podvigov in trpljenja, neprimerljivega samoopovedovanja in stalnega boja, v katerega si brez prizanašanja vlagal vse svoje sile.

S temi mislimi in občutki se poslavljamo danes od tebe vsi mi, tvoji tovariši in soborci, Zveza komunistov Jugoslavije, ki si ji vtisnil pečat svoje osebnosti, delavski razred naše dežele, iz katerega nederij si zrasel, delovni ljudje in občani vseh naših narodov in narodnosti.

V tem bolečem trenutku, pred duhom svojega legendarnega vrhovnega komandanta, so slavni borci narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije spustili na pol droga 365 zastav vojnih brigad, ustanovljenih na naših tleh, med njimi je 341 jugoslovanskih, 21 italijanskih ter po ena ruska, francoska in bolgarska.

Z besedami ni mogoče izraziti bolečine, ker odhajaš od nas, toda niti ponosa, ker smo te imeli, ker nas je takšen velikan zgodovine desetletja varno vodil, ker smo skupaj gradili, razvijali in krepili revolucionarno avantgardo delavskega razreda, ker smo povezali, zbrali in vodili milijonske množice vseh naših narodov in narodnosti v zmagovit narodnoosvobodilni boj in socialistično revolucijo, za uresničenje njihovih socialnih in nacionalnih pravic in interesov, za uresničenje srečnejše družbe in bolj humanih človeških odnosov, bratstva in enotnosti med našimi narodi in narodnostmi. Skupno smo pogumno utirali pota naše socialistične samoupravne družbe in vsestransko krepili federativno skupnost.

Zdaj ostajamo brez tebe, toda trdno združeni in pripravljeni, da tako mi kakor mladi rodovi, ki prihajajo za nami, vselej stopamo po pogumnih vizionarskih poteh, po katerih smo se skupaj s teboj prebijali v prvih dneh revolucije v vseh bojih, preizkušnjah in uspehih. Iskali in našli smo najboljše rešitve za izpolnitev tvojih zamisli pri graditvi našega boljšega jutri, pri razvijanju tesnih vezi sodelovanja in prijateljstva z narodi po vsem svetu, v interesu miru, varnosti in mednarodnega sodelovanja. Z nami ostaja tudi svet brez svojega velikega državljana, vztrajnega borca za mir in simbola, v katerem niso izraženi samo upi, ampak tudi možnosti za premagovanje preizkušenj, skozi katere stopa.

Ko si prišel pred 43 leti na čelo naše slavne partije, si zaoral novo in globoko brazdo v zgodovini vseh naših narodov in narodnosti. Vsemu, kar so naša partija, delavski razred, delovni ljudje in občani ustvarili na poti človekove in nacionalne svobode, si osebno največ in odločno prispeval. Pod tvojim odločnim in zanesljivim vodstvom nismo poznali porazov niti tedaj, ko so bitke in težnje pomenile juriše na nebo. Z besedami in dejanji si nas učil, kako moramo reševati tudi najbolj zapletene in zahtevne naloge, ki so bile pred nami.

Iz zaostale dežele, ki je bila do nedavnega tujim silam drobiž za poravnavanje medsebojnih računov, nemočne pred tujimi osvajalci in zavojevalci, iz dežele nacionalnega zatiranja in izkoriščanja, bede in revščine, je v boju, ki si ga vodil skoraj pol stoletja, nastala nova Jugoslavija, družba in sistem, ki sta po marsičem novo v zgodovini.

Trdno si stopal na našem čelu, ko smo gradili in zgradili našo skupnost, od leta 1941 prek prvega in drugega zasedanja Avnoja do sedanje ustavne ureditve. Brez takšne skupnosti si našega obstoja ni mogoče zamisliti. V boju in prizadevanjih za njeno srečo in blaginjo bo tvoje delo vselej z nami, kot spodbuda, kažipot, moč in navdih.

Ustvarili smo novo in izvirno družbeno skupnost, zasnovano na demokratičnih in humanističnih temeljih socialističnega samoupravljanja, na bratstvu in enotnosti vseh naših narodov in narodnosti. To so temelji, na katerih se stalno krepija njena samozavest in trdnost in ni je sile, ki bi jo lahko zlomila. To je skupnost, na katero so njeni člani ponosni, skupnost, ki daleč naokrog odseva svetla načela humanizma, človekove solidarnosti, miru in bratskega sodelovanja, enakopravnosti in vzajemnega spoštovanja ljudi, narodov in držav. Ta skupnost je sad naših hotenj in boja, ki bo dolgo v zgodovini nosil obeležje tvoje osebnosti, čas, v katerem je nastala, pa bo ostal v zavesti naših narodov in narodnosti kot Titova doba. Za vse to ti, dragi tovariš Tito, ostaja Socialistična federativna republika Jugoslavija večno hvaležna.

S teboj smo delali in gradili, kakor da bo večno mir in se pripravljali, kakor da bo jutri vojna. Te tvoje besede smo najdosledneje spreminjali v dejanja, se usposabljali za obrambo sleherne pedi naše domovine, čuvali našo svobodo, naš socialistični samoupravni sistem, suverenost in neodvi-

snost naše dežele pred vsakomer, ki bi hotel nanjo položiti roko. Prepričani smo, da se ti bomo najdosledneje in najboljše oddolžili s tem, da bomo prav tako ravnali tudi v prihodnje.

Kakor si si podobo naše današnje družbene skupnosti zamislil že v časih najbolj črne reakcije, fašističnega divjanja in nasilja, v odporih vseh vrst pritiskov in poskusov vmešavanja v naše notranje zadeve, v obdobju najbolj pogubnega vrtinca hladne vojne in blokovskega soočanja, tako si tudi v vseh drugih težkih priložnostih odkrival pota miru in jih širil. Spoznal si zgodovinsko vizijo politike neuvrščenosti kot edine alternative sodobnega sveta, ki se srečuje z nevarnostmi jedrske katastrofe in se neomajno bojeval za njeno nezamenljivo vlogo v sodobnih mednarodnih odnosih. Tvoje ime in aktivnost sta vgrajena v vse rezultate in dosežke politike neuvrščenosti ter v uveljavljanje njenih načel in poti v prihodnosti.

Neomajno smo prepričani, da sta naš obstoj in prihodnost edino na tvoji poti, zato bomo tudi v prihodnje ponujali roko prijateljstva, enakopravnosti in sodelovanja vsakomur v svetu, kakor si znal to delati ti. Pod tvojim vodstvom smo navezali, gradili in uspešno razvijali prijateljstvo in prijateljsko sodelovanje domala z vsemi državami sveta, ne glede na razlike v družbenih sistemih in opredelitvah. Tako bomo še odločneje ravnali tudi v prihodnje.

Roko prijateljstva in sodelovanja znamo ponuditi in jo prav tako prijateljsko stisniti. V tem si bil nedosegljiv mož dejanj in tvorec. Storili bomo vse, da bomo čim manj občutili izgubo, ki ni zadela samo nas, ampak tudi ves svobodoljubni in miroljubni svet.

V tem trenutku, ko nimamo besed utehe, smo ponosni in trdni v prepričanju, da bomo tvojo misel in delo spreminjali v nove navdihe in napore. Tvoje veliko delo bo še naprej živelo v vseh naših narodih in narodnostih, v delavskem razredu, v njihovem neomajnem boju za socializem in človekovo srečo.

Ko se poslavljamo od tebe, se ti naša domovina, vsi delovni ljudje in občani zahvaljujemo za najbolj dragoceno pridobitev – da suvereno razpolagamo s svojo usodo in vero vase, v svojo srečo, v moč svobodnih ljudi ter pobratenih narodov in narodnosti. Sami in po lastni odločitvi so se vsi naši narodi in narodnosti soglasno in nepovratno opredelili za tvojo pot in tvoje vodstvo.

Sredi viharjev, ki so šibali in šibajo svet, v katerem živimo, svet, ki je raztrgan in razdeljen, razburkan in nemiren, si ti zagotovil naši deželi visoko mesto v mednarodni skupnosti prav zato, ker je naša socialistična skupnost zanesljiv dejavnik svobode, napredka, stabilnosti in varnosti v svetu. In takšna bo ostala tudi vnaprej.

Dragi tovariš Tito, ko se poslavljamo od tebe, ti želimo povedati, da ostajajo v naših mislih in občutkih globoko in trajno vrezani zgodovinski dogodki, povezani s tvojim imenom in delom, dogodki, ki so spremenili

tokove naše sodobne zgodovine. Pokazal si, da najbolj razumeš gibalne sile družbenega razvoja, izpričal si odločnost in hrabrost v boju proti razrednemu in nacionalnemu sovražniku, smisel in pripravljenost poiskati jasne in preproste rešitve tudi v najbolj zapletenih situacijah, v vseh prelomnih trenutkih naše revolucije. Iz tvojega duha in bitja je vselej seval revolucionarni optimizem. Te vrline si potrjeval sleherni dan svojega življenja, boja in ustvarjalnosti.

Tvoj lik revolucionarja, stratega, borca, človeka, ljudskega voditelja in vojskovodje v velikem zgodovinskem pomenu, je kot granit vklesan večni spomenik, kažipot in nauk na sleherni stezi našega boja in revolucije.

Naš slavni narodnoosvobodilni boj in socialistična revolucija, naša skupnost Socialistična federativna republika Jugoslavija, enakopravnost, bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti, suverenost in neodvisnost naše domovine, naša močna jugoslovanska ljudska armada, neuvrščenost in mir, demokratično in enakopravno sodelovanje z vsemi državami in narodi sveta, človekova sreča in socializem – vse to nosi neizbrisen pečat Titove zgodovinske osebnosti. To ostaja naš program in zaobljuba tu pred teboj, da mora naša revolucija, kakor si dejal, ostati takšna, kakršna je bila: neomajna v temeljnih opredelitvah, humana v prizadevanjih, da se stalno širijo človekove svoboščine ter nepomirljiva z vsemi, ki bi hoteli ogroziti njene pridobitve in preusmeriti njene tokove.

Tovariš Tito, z nami ostaja za vselej tvoje neuničljivo in veličastno delo. Zavedamo se, da te lahko nadomestimo samo vsi, tesno združeni, na poti stalnega razvijanja samoupravljanja ter krepitve bratstva, enotnosti in enakopravnosti naših narodov in narodnosti.

Za teboj ostaja nova, ponosna in trdna družba delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, družba samoupravljalcev, zavestnih in svobodnih osebnosti širokega obzorja in odprtih perspektiv, jasno usmerjenih in neomajnih ljudi, ki vedo, kaj so izbojevali in pridobili, kaj morajo braniti in varovati, kaj delati v prihodnosti. Ostaja dežela pobratenih narodov in narodnosti, ki so v uresničevanju tvojih idealov nacionalne svobode, suverenosti in enakopravnosti odkrivali pota stalne krepitve svoje skupnosti, svojega bratstva in enotnosti. Nihče in nič nas ne bo premaknilo in nas tudi ne more premakniti s teh poti, po katerih si nas tako vztrajno in neomajno vodil.

Odločni in sposobni smo čuvati kot punčico svojega očesa ter neomajno še naprej stalno graditi našo svobodo, neodvisno in samoupravno skupnost – Socialistično federativno republiko Jugoslavijo.

Ko kljubujemo bolečini za teboj, smo v tem žalostnem trenutku skupaj z vsemi člani tvoje družine, združeni z njimi v bolečini, ki se je ne da preboleti, toda tudi ponosni na vse, kar si bil, kar ostajaš in kar nam zapuščaš. S skupnimi prizadevanji bomo spremenili to slovo v nov izvir moči na poti, ki smo jo obeležili skupaj s teboj. Vse svoje življenje si nesebično nalagal na svoja ramena težko breme boja, dela, skrbi in

odgovornosti. Malo je bilo ljudi v zgodovini, celo med največjimi, ki lahko, kakor ti, na koncu svoje življenjske poti mirno in ponosno pogledajo nazaj. Prehodil si vso to dolgo in težavno pot in zapustil za seboj enega najglobljih sledov, kar jih človek lahko zapusti v zgodovini.

Počivaj v miru.

Večna ti hvala in slava!

Komunist, Ljubljana, 9. maja 1980